

Inhoudsopgave

P.

Inleiding

1. Missie CultuurSchakel

2. Visie op (wereld)dans

2.1 De term werelddans

3. Doelstelling 2018

Literatuurlijst

Bijlage

Inleiding

Het jaar 2017 stond in het teken van het kennismaken met en het waarnemen van de discipline (wereld)dans. Kennismaken daar waar aanbieders nog onbekend waren met CultuurSchakel maar ook een kennismaking tussen mij, als nieuwe adviseur en de aanbieders. Waarnemen van het amateurwerkveld (wereld)dans was voor mij als nieuwe adviseur van belang om te achterhalen hoe de discipline zich beweegt, om trends te vinden en bovenal knelpunten te constateren waarin CultuurSchakel (in de toekomst) in kan ondersteunen, adviseren en/of scholen.

In 2018 ligt de focus op het continueren van de belangrijkste activiteiten binnen (wereld)dans. Daarnaast zal er gevolg worden gegeven aan de belangrijkste waarnemingen van de (wereld)dans discipline. Hierdoor zullen er op een aantal gebieden andere accenten worden gelegd of worden er nieuwe activiteiten geïnitieerd. Gezien de positieve resultaten van de stadsspelen is de ambitie om deze voort te zetten in 2018, hierbij zal er worden gekeken naar een optimalere samenwerking met de gemeente Den Haag. Parkpop, HUF en Colours of India hebben uitgewezen, zoals in de voorgaande jaren, dat deze momenten door aanbieder als belangrijke optreedmogelijkheid worden ervaren. De focus zal liggen op de automatisering van informatie verwerking en verbetering van externe communicatie. Daarnaast zal er worden nagedacht over een aanvullend element (aansluitend op de expertise van CultuurSchakel) bij Colours of India.

In samenwerking met Holland Dance Festival willen wij de behoefte van de discipline door middel van een enquête ophalen. De samenwerking geeft de mogelijkheid om in eventuele behoeftes nóg beter in te voorzien met bijvoorbeeld gezamenlijke vervolgbijeenkomst(en) en gezamenlijke actiepunten. Na twee edities Seven Seas zal de focus liggen op het samen brengen en in kaart brengen van werelddans. CultuurSchakel wil een platform bieden om zo werelddans steviger te verankeren in de samenleving en het kunstaanbod. Hier vanuit zal de invulling van Seven Seas 2018 voortkomen. Tevens kunnen we de opeenvolgende jaren vanuit het platform verder werken om werelddans doelgerichter te bedienen. In dit beleidsplan beschrijf ik welke activiteiten ik concreet ga ondernemen en wat ik daarmee wil bereiken.

1. Missie CultuurSchakel

Sinds de oprichting van CultuurSchakel in juni 2013 tracht de organisatie de culturele ontwikkeling van alle Hagenaars stimuleren door hen een levendig cultureel aanbod in de stad te bieden. Enerzijds door haar rol binnen het cultuuronderwijs en anderzijds door haar rol binnen de kunstbeoefening in de vrije tijd. CultuurSchakel doet dit door cultuuronderwijs en amateurkunstbeoefening te ondersteunen, aanbod en kennis zichtbaar te maken en alle partijen in deze velden met elkaar te verbinden.

De organisatie CultuurSchakel bestaat uit het Expertisecentrum Cultuureducatie en het Servicecentrum Cultuurparticipatie. Het Expertisecentrum Cultuureducatie zorgt voor een betere aansluiting van het aanbod bij de behoefte aan cultuuronderwijs. Het ondersteunt scholen, culturele instellingen en zzp'ers. Het Servicecentrum Cultuurparticipatie ondersteunt de amateurkunst beoefenaars en aanbieders door hen te adviseren, verbinden en promoten. De afdeling cultuurparticipatie houdt zich bezig met ondersteuning en advies (financiering, locatieverhuur etc.) het bijhouden van het netwerk, het geven van scholing en voert gemeentelijke subsidieregelingen uit. Deze ondersteuning geldt eveneens voor (wereld)dans.

2. Visie op (wereld)dans

Voor CultuurSchakel is het van belang dat de ontwikkeling kunst & cultuur voor álle Hagenaars wordt gestimuleerd. Wat dit betekent voor dans heb ik afgeleid aan de hand van de uitkomsten uit de enquête dans welke in december 2017 is afgenomen in het dansveld (bijlage 1). Het dansveld omvat zowel dans- en balletscholen en (particuliere) dansdocenten als dansverenigingen en –groepen. Het doel van de enquête was voornamelijk het in kaart brengen van de behoeften aan ondersteuning van het dansveld. Uit het onderzoek kwam naar voren dat er in het dansveld in Den Haag een breed spectrum aan dansstijlen wordt beoefend: met name moderne dans en klassiek ballet, maar ook breakdance, Indiase dans, jazzdans, flamenco, salsa, buikdans e.d.. De dansscholen en dansdocenten richten zich vooral op kinderen, jongeren en volwassenen. De dansscholen hebben gemiddeld 272 leerlingen en geven gemiddeld aan 12 groepen per jaar les. De dansvereniging heeft 30 leden. 10% van de respondenten ervaart in de praktijk regelmatig problemen of belemmeringen, 55% ervaart soms problemen. De problemen betreffen vooral een tekort aan financiën, onvoldoende instroom van nieuwe leden/ deelnemers/ leden, onvoldoende bereik van bepaalde groepen en een tekort aan vrijwilligers. 10% heeft behoefte aan (zakelijke en/ of artistieke) ondersteuning, 59% heeft daar misschien behoefte aan. Men denkt daarbij o.a. aan ondersteuning op het gebied van marketing en financiële zaken, optreedmogelijkheden en aan het stimuleren van samenwerking en het verbeteren van de doorstroming van leerlingen. Met het scholingsaanbod van CultuurSchakel kan er worden ingespeeld op de problemen die de dansscholen ervaren. Het aanbod bestaat uit diverse trainingen en scholingen over bijvoorbeeld cultureel ondernemen (waarbij ook financiering, marketing en publieksbereik een rol spelen), ledenwerving, social media, fondsenwerving en crowdfunding.¹ Er bestaat ook een mogelijkheid om in samenwerking met Holland Dance een scholing aan te bieden op het gebied van artistieke vraagstukken. CultuurSchakel hanteert naast de discipline dans ook de discipline werelddans. Naar mijn mening is dit een verouderde term en niet meer relevant in 2018 daarom zal ik hier verder in het beleidsplan (blz. 5) op ingaan. Dit neemt niet weg dat deze term nog steeds gebruikt wordt en voor een denkbeeldige scheiding tussen westerse en niet-westerse dans heeft gezorgd. ‘Werelddans’ aanbieders zijn zich afzonderlijk en geïsoleerd gaan bewegen waardoor zowel de artistieke als organisatorische ontwikkeling achterloopt of zelfs uitblijft. Daarom is het belangrijk om hen te verbinden met elkaar, maar ook met andere spelers in het veld, zowel professioneel als amateur. Door werelddansaangebieders én westerse dansaanbieders samen te brengen ontstaat er een besef van het gedeelde belang en de mogelijk te behalen resultaten van

¹ CultuurSchakel, *CultuurSchakel Werkplan 2018*, Den Haag, 2017.

samenwerken. Daar waar werelddans nu enkel als 'exotisch' wordt weg gezet, kan werelddans een gelijke positie als podiumkunst, gelijk aan westerse dans, verkrijgen. Dit vertaalt zich in vele aspecten zoals het niveau van ontwikkeling, het aanbod en de kwaliteit.

De term werelddans

De term 'werelddans' heeft mij het afgelopen jaar om drie redenen volop bezig gehouden, ten eerste omdat ik zelf de term nog niet eerder was tegen gekomen, wat merkwaardig is aangezien ik zelf als uitvoerend danser (Bharata Natyam) zou behoren tot werelddans. En ten tweede voel ik mij geen werelddanser. Hoe kan ik als adviseur (wereld)dans verwachten dat andere zich wel aangesproken voelen door de term. Ten derde kan ik de betekenis van de term 'werelddans' niet goed bevatten, naar mijn mening komen alle dansen toch uit de 'wereld' voort? En alle dansen worden toch in de 'wereld' gedanst? Waarom worden bepaalde dansen dan wel gerekend tot werelddans en andere niet. Daar komt nog kijken dat de dansen die onder de noemer van werelddans vallen weinig tot geen relatie tot elkaar hebben. Daarom leek het mij belangrijk te bekijken wat de oorsprong en ontwikkeling is geweest van de term. Op deze manier is het makkelijker te bepalen wat 'werelddans' in onze huidige tijd betekent, wat de plek is van de term, hoe relevant de term is en hoe ik deze term als adviseur kan gebruiken.

In *Worlding Dancing* zet Susan Leigh Foster eveneens haar vraagtekens bij het gebruiken van de wereld als categorisatie in een tijd van globalisatie. Ook geeft Foster aan dat het twijfelachtig is of 'werelddans' wel echt bestaat buiten de academische en marketing wereld. Om de term beter te begrijpen bekijkt Foster wat 'wereld' als term betekent, zo gaat zij uit van de definitie van 'wereld' zoals Heidegger dit uiteenzet. Volgens Heidegger is de wereld een buiten wat een gebied en kennis representeert. Zo stelt Foster dat werelddans wordt afgezet in tegen stelling tot het Westen en de term zelf gaat over het benoemen van kunst en pedagogie van een dansvorm anders dan die al gevestigd is in de wereld van (Westerse) dans. Zo wijst werelddans volgens Foster naar 'oud' en 'nieuw', oud verwijst naar de gevestigde dans kennis in dans en nieuw verwijst naar de nieuwkomers, ongeacht de diepe geschiedenis of status in land van oorsprong. Vaak worden traditionele dansvormen gerekend tot werelddans in tegenstelling tot moderne dansvormen (beïnvloed door het westen). Het verschil tussen dans en werelddans wordt volgens Foster gevormd door exotisme. Foster stelt dat juist deze spanning tussen oud en nieuw, werelddans kenmerkt. Het nieuwe heeft de potentie om te breken met het oude, het te overstijgen als nieuwe kracht of het oude zelf te vervangen. Werelddans vraagt om een herwaardering van dans als een universele kunst uiting. Werelddans voegt iets nieuws toe aan dans en 'reworld' dans door het te plaatsen in de wereld. In

het verlengde hiervan stelt Foster dat werelddans een symptoom is van globalisatie, het opent het oude en creëert de mogelijkheid tot het toetreden van het nieuwe tot het oude. Met andere woorden, het toetreden van het 'nieuwe' werelddans het 'oude' dans. Voor Foster is werelddans de hoop om verschillen vervagen en het oude bekende te vernieuwen. Tenslotte definieert Foster werelddans als volgt, werelddans is een verzameling bijzondere objecten (met name 'andere' dans) die tot uiting komt door het werk van geselecteerde dansers (gekozen uit de wereld) die werken binnen de parameters van dans.²

Als we uitgaan van de visie van Foster dan betekent dit veel goeds voor werelddans in Den Haag. Maar is het wel zo rooskleurig gesteld met de term werelddans? Na de vele optimistische alinea's erkent Foster in één enkele regel dat het gebruik van werelddans ook weleens gedoemd zou kunnen zijn tot het enkel representeren van de ander tegenover het Westen, een spanning die ik als adviseur het afgelopen jaar sterk gevoeld heb. Dit gevoel kan terug worden gevoerd op de lange geschiedenis van de term 'werelddans'. Joep Bor suggereert in zijn artikel *En toen was er wereldmuziek en werelddans...* dat er vier perioden te onderscheiden zijn in de geschiedenis van de wereldmuziek en de werelddans. De eerste periode van de ontdekkingsreizigers werd gevolgd door die van de imperialisten, de oriëntalist en de verzamelaars. De eerste periode van de ontdekkingsreizigers werd gevormd door een fascinatie van reizigers, niet zo zeer voor de dans maar eerder door het beeld dat er heerste van oosterse dansers als verleidelijke, mysterieuze en onafhankelijke vrouwen. Jan Huygen van Linschoten (1596) was een van de eersten die de Indiase danseressen 'heydensche lichte vrouwen' noemde, vervolgens werden ze door vrijwel alle zendelingen als danshoeren of tempelhoeren gebrandmerkt merkt Bor op. De tweede, imperialistische periode ontstond door een groeiende belangstelling voor de 'andere'. Er ontstond een behoefte en noodzaak om meer te weten te komen over de landen die gekoloniseerd werden. Bor meent dat twee denkers de belangstelling voor niet-westerse en Europese volksmuziek aanwakkerden: Jean-Jacques Rousseau en Johann Gottfried Herder. Rousseau had in zijn zoektocht naar eenvoud interesse in de ongecivileerde 'wildern' uit Amerika die nog niet gecorrumpeerd en verpest waren door het decadente Europa. En Herder speelde een sleutelrol in het besef dat ieder volk een uniek cultureel erfgoed had. Voor hem drukten volkspoëzie en volksmuziek bij uitstek het gedachtegoed en de identiteit van een natie uit. Bor karakteriseert de derde periode als die van het kolonialisme en het exotisme. Optredens van niet-westerse dansers en musici op de werelddans tentoonstellingen veroorzaakte wederom een ware oosterse rage. Volgens Bor Zitten wij nu in de vierde periode, wereldmuziek en werelddans zijn

² Foster, Susan Leigh. e.a. *Worlding Dance*. Hampshire: Palgrave Macmillan, 2009.

volgens hem een onderdeel van ons dagelijkse leven geworden. Wereldwijd werken dansers en muzikanten samen. Voor het eerst hebben niet-westerse kunstenaars een stem in het internationale muziek- en dansveld stelt Bor en spelen zij een actieve rol in de vernieuwing. Hieruit wordt duidelijk dat wereldmuziek en werelddans een veel langere geschiedenis hebben dan wordt gedacht. Werelddans werd eerst nationale of (in Frankrijk) populaire muziek en dans, en daarna primitieve muziek en dans genoemd. Philip Bohlman zegt het volgende over wereldmuziek 'that music we encounter, well, everywhere in the world.', David Byrne is wat stelliger en zegt: 'It groups everything and anything that isn't "us" into "them" [...]. It ghettoizes most of the world's music.'. Bor concludeert dat werelddans gewoon dans is, en wereldmuziek gewoon muziek.³

Ik verhoud mij tot beide beweringen anders doordat ik van mening ben dat het gebruik van de term werelddans enkel een representatie van de ander tegenover het Westen uitdraagt. Zoals Bor concludeert, ben ik ervan overtuigd dat de term werelddans niet bestaat. In tegenstelling tot Bor constateer ik echter dat niet-westerse dans niet een vanzelfsprekend onderdeel is geworden van het dagelijkse leven. Dit komt door het gebruik van de term, het gebruik van de term voor een onzichtbare scheiding binnen de discipline gezorgd. En deze onzichtbare scheiding is nu zichtbaar geworden in onze huidige kunst en cultuur aanbod. Daarom is het van uiterst belang de scheiding tussen het Westen en de ander te verwijderen, dit kan als eerste gedaan worden door de term werelddans niet meer te hanteren. Om zo tenslotte te komen tot een samenkomst onder één gedeelde noemer; Dans.

3. Doelstelling 2018

Doel 1, beleid: Ophalen behoefte (wereld)dans amateurwerkveld Den Haag

Hoe: Enquête en vervolg bijeenkomst

Zoals eerder aangegeven zullen concrete acties worden besproken in de bijeenkomst op 26 februari 2018 met de aanbieders die wij samen met Holland Dance festival organiseren als vervolg op de enquête. In deze bijeenkomst bespreken we de uitkomsten van de enquête. Aan de hand van deze uitkomsten zullen we verder ingaan op vragen van aanbieders en zo gezamenlijk tot vervolg stappen komen. Op deze manier kunnen wij heel direct inspelen op de behoefte van de aanbieders.

³ Bor, Jop. *En toen was er wereldmuziek en werelddans...* Leiden: GraVisie, 2008.

Doel 2, beleid: Samenbrengen en verenigen van (wereld)dans Den Haag

Hoe: Werelddansplatform

Den Haag kent een groot scala aan werelddans die met veel passie wordt overgedragen aan leerlingen en gepresenteerd in voorstellingen. Dit gebeurt echter versnipperd door heel Den Haag. Op vrijdag 26 januari 2018 organiseert CultuurSchakel in samenwerking met de Monsoon Foundation een bijeenkomst over werelddans in Den Haag. Tijdens de bijeenkomst willen wij graag werelddansers, professionele Haagse werelddans-aanbieders en professionele Haagse organisaties met affiniteit met werelddans met elkaar in contact brengen. Niet alleen om collega's te ontmoeten maar ook om de mogelijkheden van een gezamenlijke toekomst te bekijken. Zo willen wij de mogelijkheden van een sterker verband bespreken in de vorm van een werelddansplatform. Dit initiatief is gekomen vanuit de Monsoon foundation, CultuurSchakel heeft deze vraag opgepakt en blijft de voortrekker. De Monsoon Foundation is aanwezig als deelnemer van het platform.

Doel 3, beleid: Het organiseren van een bijeenkomst over organisatorische thema's zoals belastingregeling voor (wereld)dans

Doel 4, beleid: Indien gewenst, het organiseren van een bijeenkomst over artistieke thema's voor dans

Doel 5, organisatie en publiciteit: Het duidelijk(er) communiceren wat CultuurSchakel kan betekenen voor (wereld)dans tijdens bijeenkomsten en andere contactmomenten. (organiseren bijeenkomst : Wat kan CultuurSchakel voor mij betekenen? Gericht op (wereld)dans.)

Literatuurlijst

Bor, Jop. *En toen was er wereldmuziek en werelddans...* Leiden: GraVisie, 2008.

CultuurSchakel, *CultuurSchakel Werkplan 2018*, Den Haag, 2017.

Foster, Susan Leigh. e.a. *Worlding Dance*. Hampshire: Palgrave Macmillan, 2009.

Bijlage

Bijlage 1

*Bureau Advies Research Training
voor non-profit en overheid*

Dansen in Den Haag

*Rapportage over een kort onderzoek onder dans- en balletscholen,
dansdocenten en dansverenigingen in Haaglanden*

Bureau ART

Januari 2018

Peter van der Zant

COLOFON

Titel: Dansen in Den Haag

Ondertitel: Rapportage over een kort onderzoek onder dans- en balletscholen, dansdocenten en dansverenigingen in Haaglanden

Aanvrager: CultuurSchakel

Datum: Januari 2018

Auteur: drs. Peter van der Zant

Telefoon: 06-12035548

Mailadres: info@bureau-art.nl

Website: www.bureau-art.nl

Adres: Bureau ART, Peperstraat 46, 2801 RE Gouda

CultuurSchakel en Holland Dance Festival vroegen aan Bureau ART een kort onderzoek uit te voeren in het dansveld in (de regio) Den Haag. Het dansveld omvat zowel dans- en balletscholen en (particuliere) dansdocenten als dansverenigingen en –groepen. Met het onderzoek wilden CultuurSchakel en Holland Dance Festival het dansveld in de regio Den Haag beter in kaart brengen en bovendien de behoeften aan ondersteuning boven water krijgen. Dit is de rapportage over de uitkomsten van het onderzoek.

Het dansveld in kaart

De vragenlijst werd ingevuld door 6 dansscholen, 10 dansdocenten en 1 dansvereniging; de overige 12 respondenten vulden 'anders' in.

Er wordt een breed spectrum aan dansstijlen beoefend: met name moderne dans en klassiek ballet, maar ook breakdance, jazzdans, flamenco, salsa, buikdans e.d.

Ruim een derde (38%) beschikt over een keurmerk: 17% over het keurmerk via NBDO Dansbelang, 21% over een keurmerk via een andere organisatie

De respondenten hebben hun dansvaardigheden vooral geleerd door het volgen van een HBO-dansopleiding of op andere wijze, zoals het volgen van een opleiding in het buitenland.

Ruim driekwart van de respondenten geeft aan dat zij of hun collega's aan deskundigheidsbevordering doen, door o.a. het volgen van cursussen, workshops en masterclasses.

De leerlingen en deelnemers

De dansscholen en dansdocenten richten zich vooral op kinderen/ jongeren van 7-18 jaar (bij 90% van de respondenten kunnen kinderen/ jongeren in deze leeftijd terecht) en volwassenen (79%); daarnaast richt men zich op senioren (66%), kleuters (66%) en peuters (31%).

De meeste dansscholen en – docenten richten zich op beginners (93%) en intermediate (93%); bij 79% kunnen ook gevorderden terecht, bij 55% (ook) ver gevorderden en bij 28% (ook) professionals.

De dansscholen hebben gemiddeld 272 leerlingen (variërend van 40 leerlingen tot 1.000 leerlingen). De dansdocenten geven gemiddeld aan 12 groepen per jaar les (variërend van 1 tot 30). De dansvereniging heeft 30 leden/ deelnemers.

Bij ongeveer de helft is er plaats voor mensen met een fysieke en/ of mentale beperking, bij 7% alleen voor mensen met een mentale beperking. 21% geeft aan dat er momenteel geen plaats voor deze groepen is, maar dat zij hier wel interesse in hebben.

Bijna een kwart van de respondenten geeft aan dat leerlingen/ deelnemers regelmatig doorstromen naar een (volgende) dansopleiding; bij ongeveer de helft gebeurt dat incidenteel. Gemiddeld stroomt 7 procent van de leerlingen/ deelnemers (naar schatting) jaarlijks door naar een (volgende) dansopleiding.

Bij vrijwel alle respondenten treden de leerlingen/ deelnemers op, m.n. in externe optredens/ shows en (ook) met andere leerlingen/ deelnemers van het reguliere aanbod.

Bijna een kwart van de respondenten geeft aan zij regelmatig met hun leerlingen/ deelnemers dansvoorstellingen bezoeken, o.a. van het Nationale Ballet, het Nederlands Dans Theater en DDDDD; 45% doet dat incidenteel.

Bij 17% van de respondenten hebben de leerlingen/ deelnemers weleens deelgenomen aan Bootcamp of Dance Date van Holland Dance Festival; nog eens 24% brengt Bootcamp en/ of Dance Date onder de aandacht voor hun leerlingen/ deelnemers.

De problemen en behoeften aan ondersteuning

10% ervaart in de praktijk regelmatig problemen of belemmeringen, 55% ervaart soms problemen.

De problemen betreffen vooral een tekort aan financiën, onvoldoende instroom van nieuwe leden/ deelnemers/ leden, onvoldoende bereik van bepaalde groepen en een tekort aan vrijwilligers.

10% heeft behoefte aan (zakelijke en/ of artistieke) ondersteuning door Holland Dance Festival en/ of CultuurSchakel de komende jaren, 59% heeft daar *misschien* behoefte aan. Men denkt daarbij o.a. aan ondersteuning op het gebied van marketing en financiële zaken, en aan het stimuleren van samenwerking en het verbeteren van de doorstroming van leerlingen.

Inhoudsopgave

	Blz.
Samenvatting en conclusies	3
1. Inleiding	6
2. Het dansveld in kaart	6
3. De leerlingen en deelnemers	11
4. De problemen en belemmeringen	17
5. De behoeften aan ondersteuning	19
6. De overige opmerkingen	20
Bijlage: Vragenlijst	

7. Inleiding

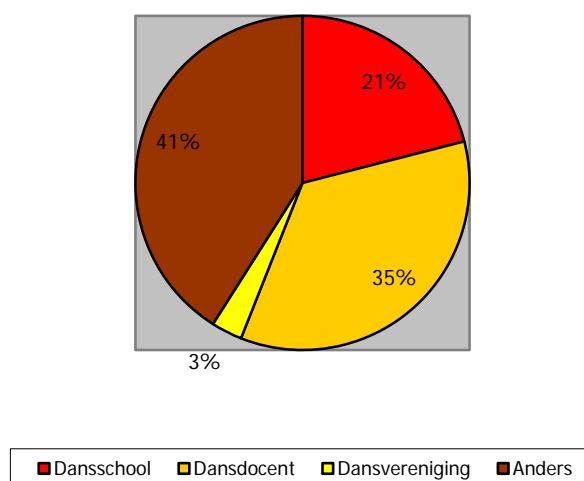
CultuurSchakel en Holland Dance Festival vroegen aan Bureau ART een kort onderzoek uit te voeren in het dansveld in (de regio) Den Haag. Het dansveld omvat zowel dans- en balletscholen en (particuliere) dansdocenten als dansverenigingen en –groepen. Met het onderzoek wilden CultuurSchakel en Holland Dance Festival het dansveld in de regio Den Haag beter in kaart brengen en bovendien de behoeften aan ondersteuning boven water krijgen.

Het onderzoek vond plaats in december 2017 en januari 2018 en werd begeleid door Poernima Gobardhan, adviseur Dans bij CultuurSchakel en Judith van Hemert, educatiemedewerker bij Holland Dance Festival. In samenspraak met CultuurSchakel en Holland Dance Festival werd een digitale vragenlijst ontworpen. CultuurSchakel en Holland Dance Festival leverden beide een bestand aan met mailadressen, in totaal 290. Daarvan bleken er 118 twee maal voor te komen. Naar de 172 unieke mailadressen werd een mail gezonden met een link naar de vragenlijst. Van de 172 mailadressen bleken er 15 niet correct. Van de overige 157 vulden 29 de vragenlijst in (respons 18%). Dit is de rapportage over de uitkomsten van het onderzoek.

2. Het dansveld in kaart

Van alle respondenten is 21% werkzaam bij een dansschool, 35% werkzaam als (freelance) dansdocent en 3% actief in een dansvereniging; 41% vult 'anders' in.

Grafiek 2.1: Verdeling respondenten over dansveld

De dansscholen hebben gemiddeld 272 leerlingen (variërend van 40 leerlingen tot 1.000 leerlingen).

De dansdocenten geven gemiddeld aan 12 groepen per jaar les (variërend van 1 tot 30).

De dansvereniging heeft 30 leden/ deelnemers.

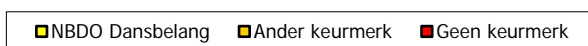
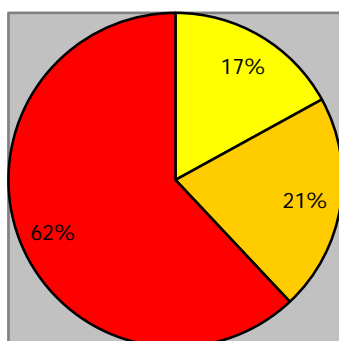
Gevraagd naar de dansstijlen die worden gedoceerd en/ of beoefend, wordt het volgende geantwoord:

- Modern/ moderne dans (12x)
- Klassiek/ klassiek ballet (11x)
- Jazz/ jazzdance (5x)
- Hip Hop (5x)
- Streetdance (5x)
- Oriëntaalse (buik)dans (4x)
- Breakdance (3x)
- Pilates/ krachttraining (3x)
- Dancehall (3x)
- Zumba (3x)
- Show (2x)
- Salsa (2x)
- Afro (2x)
- Taal- en Rekendans voor peuters en kleuters (2x)
- Kleuterdans (2x)
- Improvisatie dans (2x)
- Urban (2x)
- 55+ dans
- Algemene dansvorming
- Alle
- Argentijnse tango
- Armeense volksdans
- Axis Syllabus
- Azonto

- Bachata
- Ballet
- Ballet, Folklore, Streetdance, Bodymove en Modern
- Bellydance
- Bharata Natyam
- Bollywood
- Butoh
- Contemporary whirling
- Dans 4 kids
- Dans met castagnetten
- Dansconditie zoals zumba
- Discofox
- Flamenco
- Floorwork
- Flying floor
- House
- Indiaans dans – Kuchipudi
- Internationale volksdansen
- Kinderdans
- Latin
- Latin two step
- Mambo
- Merengue
- Mix dance
- Moderne Indiase dans
- Musical theater
- Points
- Pop, show musical
- Sevillanas
- Song and Dance
- Stijldansen standaard en Latin
- Street funk
- Swing
- Tap
- Vogueing
- Wedstrijdtraining standaard en latin
- Yoga

38% beschikt over een keurmerk: 17% over het keurmerk via NBDO Dansbelang, 21% over een keurmerk via een andere organisatie (grafiek 2.2). Als andere organisaties worden genoemd: (voorheen) LCA, ECABO, HBO dansdocent, Internationaal en Zumba.

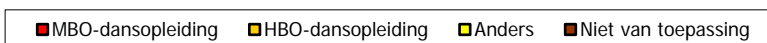
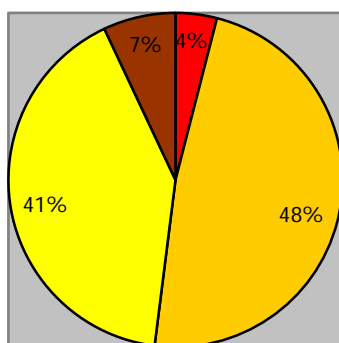
Grafiek 2.2: Beschikt u over keurmerk?

Van de dansscholen beschikt 50% over een keurmerk via NBDO Dansbelang.

De respondenten hebben hun dansvaardigheden vooral geleerd door het volgen van een HBO-dansopleiding (48%) of op andere wijze (41%).

Grafiek 2.3: Waar heeft u uw dansvaardigheden geleerd?

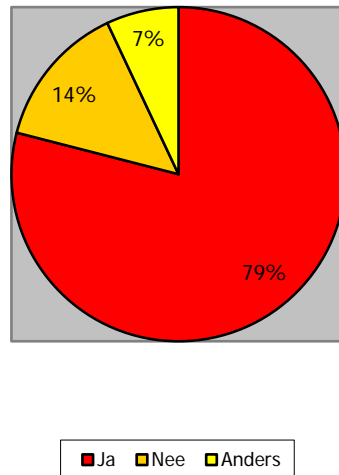
Bij 'anders' wordt aangegeven:

- Sportdocent opleiding en daarnaast in Spanje voor de Flamenco lessen
- Klassieke Indiase opleiding
- Opleiding in Armenië, en coaching van vader die ook dansleraar was
- Opleiding in Engeland gedaan

- Bij ons platform zijn verschillende dansers actief, van autodidacten tot professionals tot geïnteresseerden die een practice ontwikkelen
- Professionele begeleiding
- HALO, antropologie, veel internationale workshops en reizen
- Professionele danseres geweest
- Opleiding Pedagogische Wetenschappen, 20 jaar ervaring, cursus Taal + Rekendans, cursus Dansspetters, cursus Peuterdans, cursus KNGU
- HBO en MBO dansopleiding aangevuld met andere opleidingen
- Zelfstudie, Zumba opleiding, workshops, lessen hier en daar
- Verschillende dansopleidingen binnen de dansschool.

Ruim driekwart van de respondenten (79%) geeft aan dat zij of hun collega's aan deskundigheidsbevordering doen.

Grafiek 2.5: Doet u of doen uw collega's aan deskundigheidsbevordering?

Degenen die aan deskundigheidsbevordering doen, doen dat als volgt:

- Ik volg diverse workshops en seminars
- Studenten en docenten worden aangemoedigd om te participeren in respectievelijk stages en trainingen.
- Regelmatig volg ik workshops Flamenco en Zumba of anders / ik ga ieder jaar naar Spanje om Flamenco lessen te volgen.
- Axis Syllabus door Ilse van Haastrecht. En Meyer-Chaffaud hebben een afgeronde dansopleiding en zijn al jarenlang actief als dansers en choreografen.
- Ik volg zelf de cursussen en workshops door specialisten die de volksdansvereniging Nitsanim aanbiedt.
- Op reis altijd op zoek naar nieuwe muziek, ontwikkelingen, trends, stijlen. Tegenwoordig ook via internet.
- Regelmatig docenten lessen
- De dansimpuls is favoriet! Pas ook naar de conferentie geweest.
- Diverse cursussen in het binnen- en buitenland, de zomer/winterdansimpuls cursussen van AHK
- Volgen van diverse workshops
- Ik volg zelf regelmatig hiphop + moderne lessen en volg cursussen op dat gebied waar op dat moment mijn interesse ligt.
- Zo veel mogelijk. Voor mij en mijn team is het belangrijk dat we zowel op onderwijskundig gebied bijblijven als op peuter- en kleuterdansgebied. Zelf volg ik ook trainingen voor persoonlijke ontwikkeling en zakelijk ontwikkeling.
- Ik blijf bijscholen door het volgen van verschillende workshops en masterclasses.

- Internet, workshops, vakliteratuur
- Cursussen etc.
- Coachen, deskundigheid verbreden, danslessen volgen bij externe, danslessen geven, evaluatie momenten
- D.m.v. workshops, docententrainingsdagen
- Zelf dansers, workshops volgen
- Via aanbod NBDO, via IDS (Engeland) en via Dance Teacher Web (USA)
- Ga regelmatig naar Engeland om op de hoogte te blijven van de laatste ontwikkelingen en neem daar zelf ook lessen
- Ik volg zelf lessen, doe opleidingen, workshops etc.

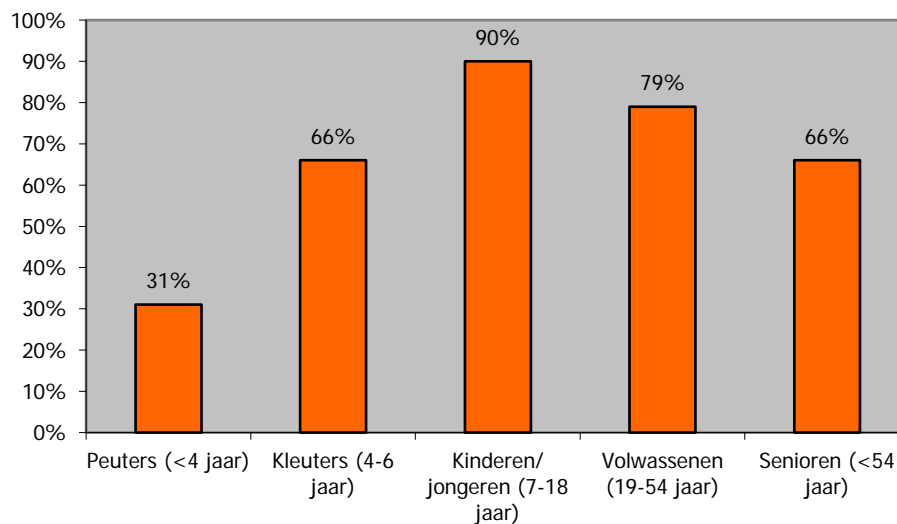
Bij 'anders' wordt genoteerd:

- Door professionele begeleiding
- Ik organiseer zelf Masterworkshops voor docenten, waar mijn docenten gratis aan kunnen deelnemen.

3. De leerlingen en deelnemers

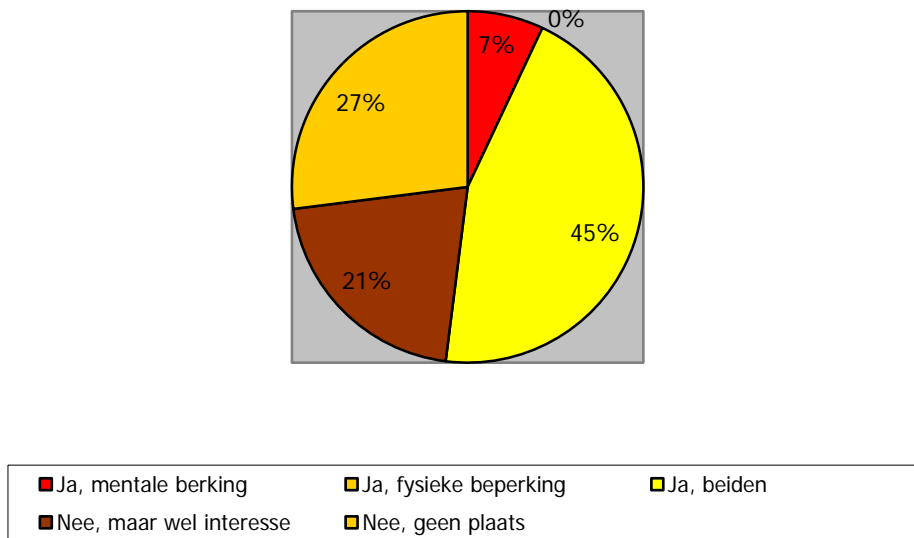
Bij 90% van de respondenten kunnen kinderen/ jongeren van 7-18 jaar terecht, bij 79% (ook) volwassenen (grafiek 3.1).

Grafiek 3.1: Welke leeftijdsgroepen kunnen bij u terecht?

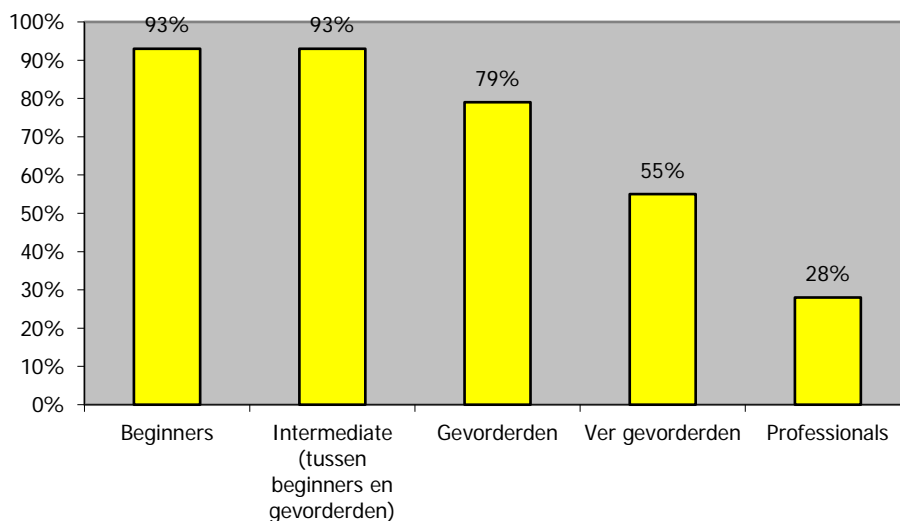
Bij ongeveer de helft (45%) is er plaats voor mensen met een fysieke en/ of mentale beperking, bij 7% alleen voor mensen met een mentale beperking. 21% geeft aan dat er momenteel geen plaats voor deze groepen is, maar dat zij hier wel interesse in hebben.

Grafiek 3.2: Is er bij u plaats voor mensen met een fysieke en/ of mentale beperking?

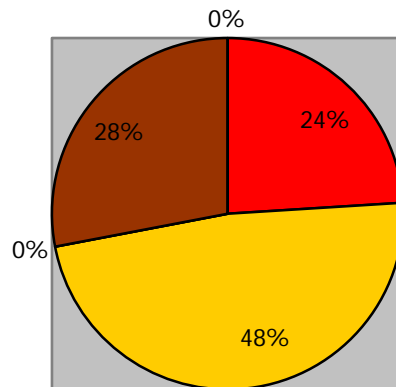
De meeste dansscholen en – docenten richten zich op beginners (93%) en intermediate (93%); bij 79% kunnen ook gevorderden terecht, bij 55% (ook) ver gevorderden en bij 28% (ook) professionals.

Grafiek 3.3: Voor welk niveau kan men bij u terecht?

Bijna een kwart (24%) van de respondenten geeft aan dat leerlingen/ deelnemers regelmatig doorstromen naar een (volgende) dansopleiding; bij ongeveer de helft (48%) gebeurt dat incidenteel (grafiek 3.4).

Grafiek 3.4: Stromen leerlingen/ deelnemers door naar een (volgende) dansopleiding?

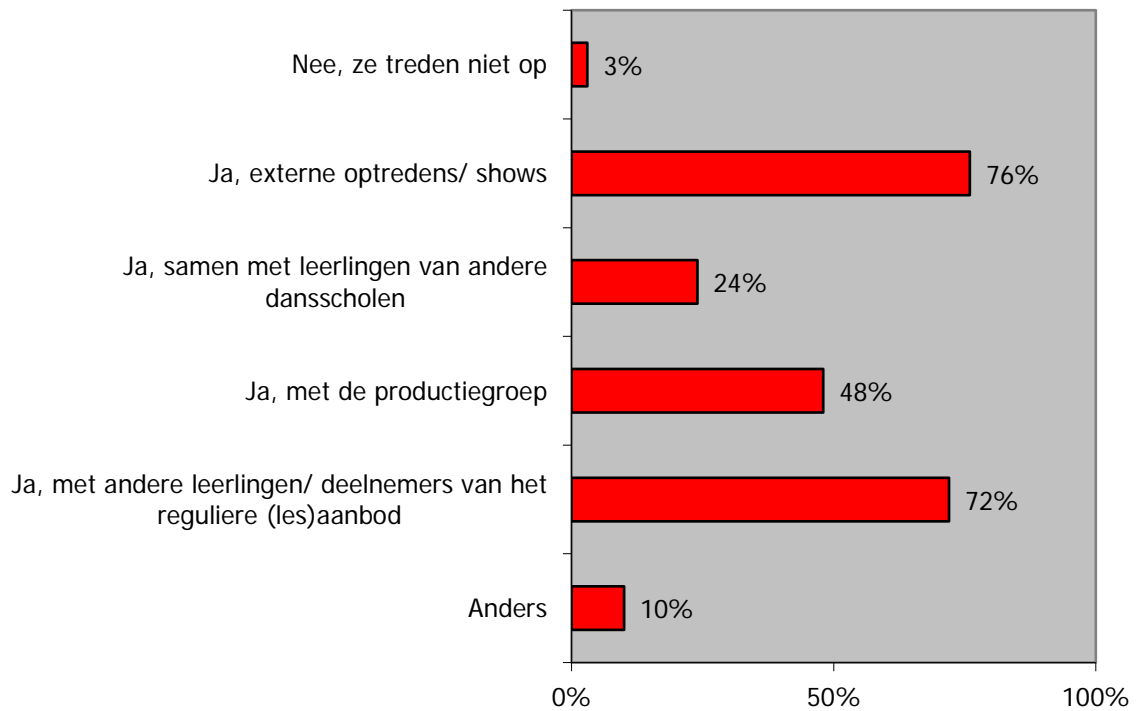

■ Ja, regelmatig ■ ja, incidenteel ■ Nee, maar wel ambitie ■ Nee, dat is ook niet ambitie ■ Geen idee

Gemiddeld stroomt 7,2 procent van de leerlingen/ deelnemers (naar schatting) jaarlijks door naar een (volgende) dansopleiding. De percentages variëren van 1 tot 30.

Bij vrijwel alle respondenten treden de leerlingen/ deelnemers op, m.n. in externe optredens/ shows en (ook) met andere leerlingen/ deelnemers van het reguliere aanbod (grafiek 3.5).

Grafiek 3.5: Treden uw leerlingen/ deelnemers ook op?

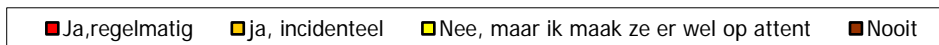
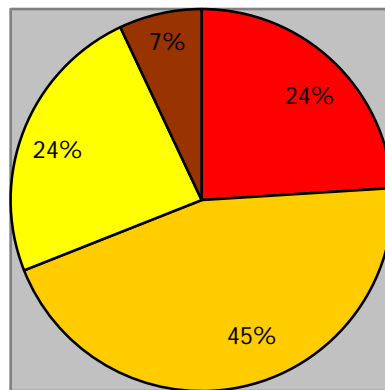

Bij 'anders' wordt vermeld:

- Eigen productie van de groep
- Naast publieke optredens in Nederland, ook optredens in het buitenland
- Wedstrijden, coproducties HDF, DDDD.

Bijna een kwart van de respondenten (24%) geeft aan zij regelmatig met hun leerlingen/ deelnemers dansvoorstellingen bezoeken; 45% doet dat incidenteel (grafiek 3.6).

Grafiek 3.6: Bezoekt u met uw leerlingen/ deelnemers weleens dansvoorstellingen?

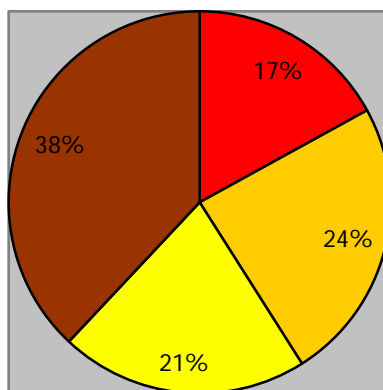
Degenen die incidenteel of regelmatig dansvoorstellingen bezoeken noemen:

- NDT, Ish, HNB
- Dat verschilt per jaar. Afhankelijk van het aanbod wordt een totaalprogramma aan voorstellingen die worden bezocht gemaakt. Hierin bezoeken wij naast dans ook drama, musical en musicaltheater. Aanvullend hebben wij veel extra voorstellingsbezoek afhankelijk van het thema van de periode en afhankelijk van het aanbod.
- The Dutch don't dance division / Lonneke van Leth / Flamenco voorstellingen / Spaanse dans
- Verschillende dansgezelschappen bij Korzo, Spui, Zaal3, de Regentes, NDT. Variërend van lokaal, tot internationaal. Dit wordt zelden in groepsverband gedaan, maar veelal besproken onder leden van de groep. Meyer-Chaffaud werkt voornamelijk in CLOUD/danslab en zodoende bezoeken wij ook veel voorstellingen, work-in-progress van hen. Maar zo ook werk van Billie Hanne, Ilse Haastrecht, en Fazle Shairmahomed.
- Kan van alles zijn
- Van alles, NDT, Sidi Larbi Chrkaoui, Karine Guizzo, Cora Bos-Kroese, bij Korzo, festivals als julidans, Dancing on the Edge, Indian Dance Festival, Flamenco, Tango, Indiase dans
- NDT 1 NDT2 Introdans Scapino Diverse buitenlandse gezelschappen
- NDT, DDDDD, Nationaal Ballet
- Nederlands Danstheater, Het Nationaal ballet
- Nader te ontwikkelen op de school waar ik lesgeef
- Wisselend

- Niet een bepaalde dansgezelschap, we kijken meer naar thema, zodat het aansluit op onze eigen lesmateriaal. Meestal gaan wij naar voorstellingen waarbij Indiase dans wordt gebruikt.
- Musicals
- NDT, Scapino, Nationaal Ballet, internationale gezelschappen
- Vrij divers
- NDT
- NDT
- DDDDD, NDT
- Voornamelijk NDT in het verleden, maar ik wil daar verandering in brengen
- NDT, Cadance Festival, Allerlei Contemporary gezelschappen, zoals bv Leine & Roebana, Jens van dalen, Conny Janssen, etc. maar ook Ish

Bij 17% van de respondenten hebben de leerlingen/ deelnemers weleens deelgenomen aan Bootcamp of Dance Date van Holland Dance Festival; nog eens 24% brengt Bootcamp en/ of Dance Date wel onder de aandacht voor hun leerlingen/ deelnemers.

Grafiek 3.7: Hebben uw leerlingen/ deelnemers weleens deelgenomen aan Bootcamp of Dance Date van Holland Dance Festival?

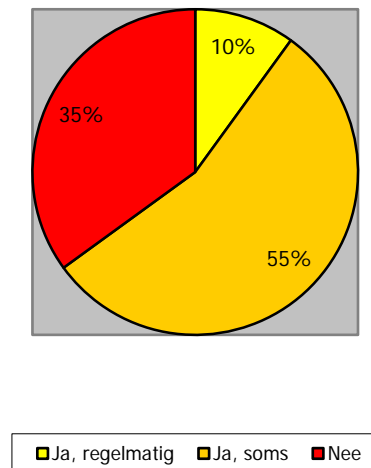

■ Ja zeker, ik stimuleer dat
 ■ Ik breng het wel onder hun aandacht
 ■ Ik weet het niet
 ■ Nee

4. De problemen en belemmeringen

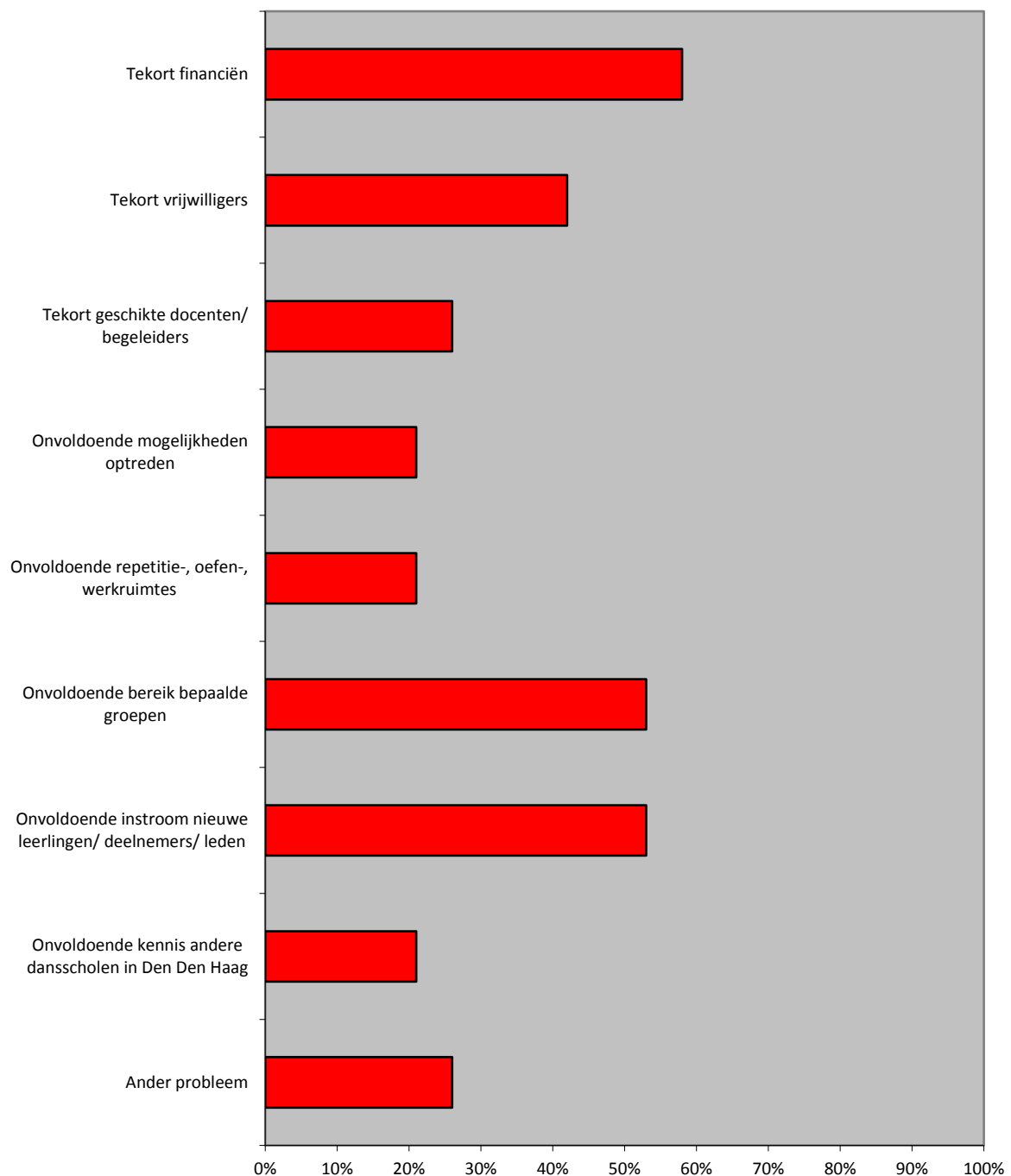
10% ervaart in de praktijk regelmatig problemen of belemmeringen, 55% ervaart soms problemen.

Grafiek 4.1: Ervaart u in de praktijk soms problemen of belemmeringen?

De problemen betreffen vooral een tekort aan financiën, onvoldoende instroom van nieuwe leden/deelnemers/ leden, onvoldoende bereik van bepaalde groepen en een tekort aan vrijwilligers (grafiek 4.2).

Grafiek 4.2: Aard problemen of belemmeringen

Bij 'ander probleem' worden genoemd:

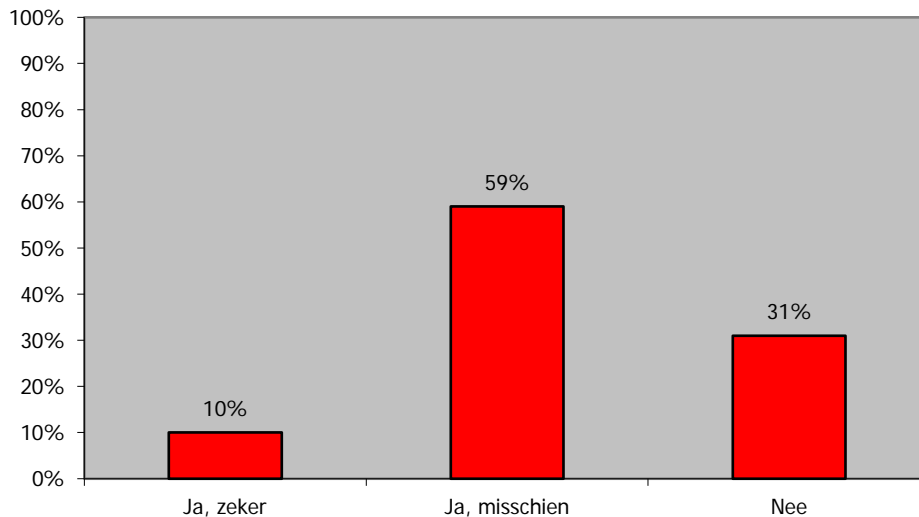
- Bestuurlijke vrijwilligers
- Te druk met ander betaald werk
- Wij zoeken bijv. meer optredens met andere soorten volksdansgroepen
- Veel scholen, voorscholen en kinderopvanginstellingen willen heel graag starten met Taal- en Rekendanslessen bij hen op locatie, maar krijgen als stichting de financiën niet rond of weten er te weinig van. Wij zijn een VOF en ik val bij veel financiering buiten de boot. Ik zou me graag laten informeren over hoe ik mijn klanten hierbij kan helpen.

- Onvoldoende kennis van social media/vindbaarheid website.

5. De behoeften aan ondersteuning

10% heeft behoefte aan (zakelijke en/ of artistieke) ondersteuning door Holland Dance Festival en/ of CultuurSchakel de komende jaren, 59% heeft daar misschien behoefte aan (grafiek 5.1).

Grafiek 5.1: Heeft u behoefte aan (zakelijke en/ of artistieke) ondersteuning door Holland Dance Festival en/ of CultuurSchakel de komende jaren?

Men denkt aan de volgende vormen van ondersteuning:

- Ik ben regelmatig op zoek naar een podium waar leerlingen kunnen optreden en podiumervaring op kunnen doen. Dansfabriek vond ik een leuk jaarlijks initiatief. Nu doen we mee aan een evenement van Dancing Delft wat hierop lijkt. Ik zou het leuk vinden als er weer mogelijkheid voor komt in Den Haag.
- Het ondersteunen in mogelijkheden om samen te werken.
- Promotie, samenwerking, subsidie aanvraag voor eventuele te creëren show.
- De zichtbaarheid van CLOUD/danslab in de Haagsche gemeenschap, het verbinden met andere dansgemeenschappen. CLOUD/danslab wordt gerund door kunstenaars/dansmakers en het team is erg divers met verschillende dansachtergronden. Wij zouden deze diversiteit graag zien groeien, ook in de manier waarop andere communities werken in onze ruime. Residenties voor onderzoek van 1-2 weken wordt vooral gedaan door makers uit contemporary dans/performance art scene, maar wij staan erg open voor andere stijlen. We staan open voor alle stijlen van contemporary tot urban, tot roots, tot traditioneel. We zijn erg laagdrempelig, en er heerst helaas nog een idee dat we elitair zijn. In tegenstelling zijn wij erg gericht op 'zelfredzaamheid', en onafhankelijk, do-it-yourself (-but-not-alone). Voor jonge ambitieuze dansers die zichzelf willen ontplooiën of ontdekken (autodidacten) tot ervaren professionals die hun artistic practice verder uitbouwen.
- Website beheer/drukken flyers

- Nieuwe ideeën zijn altijd welkom. bijv. die voor wereldmuziek- en werelddansdocenten in de workshop van Marise laatst bij CultuurSchakel.
- Toch wat **commerciëler** denken te moeten zijn, zonder super commercieel te zijn. Want dat voelt niet goed.
- **Marketing**, nieuwe media en administratie; aanvragen subsidie.
- Faciliteren van een **dansevent** in Den Haag.
- Mogelijkheden om mijn leerlingen door te laten stromen naar andere dansscholen/producties, indien deze ambitie er bij hen is. Mijn dansschool Dansbende biedt geen lessen aan 16+ leerlingen. Het is ook prettig om ze hier al rond hun 12e bewust van te maken. Dan weten ze wat de mogelijkheden zijn.
- Regeling **optredens** en verdere ondersteuning
- Op het gebied van **subsidies**
- Op gebied van meer **leerlingen** aantrekken. Fondsen of financiële support aanvragen. In contact komen met goede wereld dansdocenten.
- Het bereiken van de **jongeren** doelgroep.
- Op **financieel** en artistiek gebied
- Optredens/ financieel/ cursussen/ samenwerkingen
- subsidie aanvragen
- Op het gebied van danslessen voor jeugd
- Bereiken van een doelgroep, financiële ondersteuning, optreden

6. De overige opmerkingen

Tot slot maken 10 respondenten nog de volgende opmerkingen aan CultuurSchakel en/ of Holland Dance Festival:

- Ik hoop dat we snel weer met elkaar in contact kunnen komen. Wellicht via Damani Leidsman, en anders via Fazle Shairmahomed die dit onderzoek heeft ingevuld.
- Good Old Times heeft ons goed gedaan, Joanne ter veen heeft ons zelfs in Londen begeleid naar het Sadler-Wells theater- ouderen programma--op de pier van Scheveningen een 'internationale ontmoeting' met o.a. Chinese danseressen.
- De ondersteuning van Soosan die we kregen n.a.v. de Dansfabriek, was heel goed toepasbaar in onze volksdanspraktijk.
- Ik ben zeer tevreden over de samenwerking met Holland Dance
- Graag weer de jaarlijkse voorstelling van de Dansfabriek o.d.
- ik vind het prettig dat er dingen georganiseerd worden waar ik aan deel nemen kan, zonder verplichting. Ga zo door!
- Wij hebben veel aan de steun van Cultuurschakel. Misschien kan via Dance gezien worden welke leerlingen talentvol zijn en ook andere mogelijkheden om te dansen aangeboden krijgen.
- 40% van de professionals in kunst en cultuur is zzp'er of ondernemer. Met de nieuwe motie van Asscher is het mogelijk geworden om zelf te onderhandelen over tarieven. Ik ben benieuwd of er ook beweging in de subsidie toekenning zit dat subsidies ook toegekend gaan worden aan ZZP'ers en ondernemingen in de kunst.

- De gesubsidieerde instellingen/klassen t.o.v. commerciële dansstudio's (zoals wij) kunnen prijstechnisch met lagere prijzen werken dat merken wij met onze instroom en potentiële klanten ofwel is lastig voor ons om hierin concurrerend te zijn/blijven
- Wij bieden een uniek Young Talent programma als optimale tussenschakel tussen de amateur lessen en een professionele vervolg opleiding. Dit zouden we graag meer onder de aandacht brengen en informatie verschaffen aan de dansscholen in de regio.

VRAGENLIJST DANS IN DEN HAAG

1. U bent:

- Werkzaam bij een dansschool
- Werkzaam als (freelance) dansdocent
- Actief in een dansvereniging
- Anders

Bij dansschool:

Hoeveel leerlingen heeft uw dansschool?

.. leerlingen

Hoeveel leden/ deelnemers heeft u?

.. deelnemers/ leden

Bij dansdocent: Aan hoeveel groepen geeft u per jaar les?

.. groepen

Bij dansvereniging: Hoeveel leden/ deelnemers heeft u?

.. deelnemers/ leden

2. Welke dansstijlen worden bij u gedoceerd en/ of beoefend?

3. Beschikt u over een keurmerk?

- Ja, via NBDO Dansbelang
- Ja, via een andere organisatie, namelijk ...
- Nee

4. Waar heeft u uw dansdocent-vaardigheden geleerd?

- MBO-dansopleiding
- HBO-dansopleiding
- Niet van toepassing
- Anders, namelijk ...

Heeft u een onderwijsbevoegdheid?

- Ja
- Nee
- Anders, namelijk

5. Welke leeftijdsgroep(en) kunnen bij u terecht? (u kunt meerdere antwoorden aanklikken)

Peuters (tot en met 3 jaar)

Kleuters (4 – 6 jaar)

Kinderen/ jongeren (7 – 18 jaar)

Volwassenen (19 – 54 jaar)

Senioren (55 jaar en ouder)

6. Is er bij u plaats voor mensen met een fysieke en/ of mentale beperking?

Ja, mensen met een fysieke beperking

Ja, mensen met een mentale beperking

Ja, beiden

Nee, geen plaats, maar ik heb hier wel interesse in

Nee, geen plaats

7. Voor welk niveau kan men bij u terecht? (u kunt meerdere antwoorden aanklikken)

Beginners

Intermediate (tussen beginners en gevorderden)

Gevorderden

Ver gevorderden

Professionals

8. Stromen leerlingen/ deelnemers door naar een (volgende) dansopleiding?

Ja, regelmatig

Ja, incidenteel

Nee, maar dat wel de ambitie

Nee, dat is ook niet de ambitie

Geen idee

Zo ja, welk percentage van uw leerlingen/ deelnemers stroomt (naar schatting) jaarlijks door naar een (volgende) dansopleiding?

.. procent

9. Treden uw leerlingen/ deelnemers ook op? (u kunt meerdere antwoorden aanklikken)

Ja, met andere leerlingen/ deelnemers van het reguliere (les)aanbod

- Ja, met de productiegroep
- Ja, samen met leerlingen van andere dansscholen
- Ja, externe optredens/ shows
- Nee, ze treden niet op
- Anders, namelijk

10. Bezoekt u met uw leerlingen/ deelnemers weleens dansvoorstellingen?

- Ja, regelmatig
- Ja, incidenteel
- Nee, maar ik maak ze er wel op attent
- Nee, nooit

Zo ja, van welke dansgezelschappen bezoekt u weleens voorstellingen?

11. Hebben uw leerlingen/ deelnemers weleens deelgenomen aan Bootcamp of Dance Date van Holland Dance Festival?

- Ja zeker, ik stimuleer dat
- Ik breng het wel onder hun aandacht
- Ik weet het niet
- Nee

12. Doet u of doen uw collega's aan deskundigheidsbevordering?

- Ja, namelijk
- Nee
- Anders, namelijk

13. Heeft u de afgelopen jaren in de praktijk problemen of belemmeringen ervaren?

- Ja, regelmatig
- Ja, soms
- Nee

Bij ja: Op welke terreinen liggen deze problemen of belemmeringen? (u kunt meerdere antwoorden aanklikken)

- Onvoldoende kennis van andere dansscholen, dansdocenten en/of dansverenigingen in de regio Den Haag
- Onvoldoende instroom nieuwe leerlingen/ deelnemers/ leden
- Onvoldoende bereik van bepaalde groepen (bijv. jongeren of ouderen)
- Onvoldoende (betaalbare) repetitie-, oefen- of werkruimtes
- Onvoldoende mogelijkheden om op te treden
- Tekort aan geschikte docenten/ begeleiders
- Tekort aan financiën
- Tekort aan vrijwilligers
- Nog een ander probleem, namelijk

14. Heeft u behoefte aan (zakelijke en/ of artistieke) ondersteuning door Holland Dance Festival en/ of CultuurSchakel de komende jaren?

- Ja, zeker
- Ja, misschien
- Nee

Zo ja, op welk gebied denkt u ondersteuning te kunnen gebruiken?

15. Heeft u nog andere opmerkingen of vragen aan CultuurSchakel en/ of Holland Dance Festival?

Hiermee eindigt de enquête. Vriendelijk bedankt voor het beantwoorden van de vragen.

Wilt u meedoen aan de verloting van de 2 voorstellingstickets van het Holland Dance Festival 2018? Vul dan hieronder uw naam in:

.....

Wilt u uitgenodigd worden voor de bespreking van de uitkomsten van het onderzoek? Vul dan hieronder uw naam in:

.....